

B TIDSKRIFT FÖR BRANDVÄSENDET

Band 4

Februari 1913

N:r 2

Prenumerationspris inkl. postarvode:

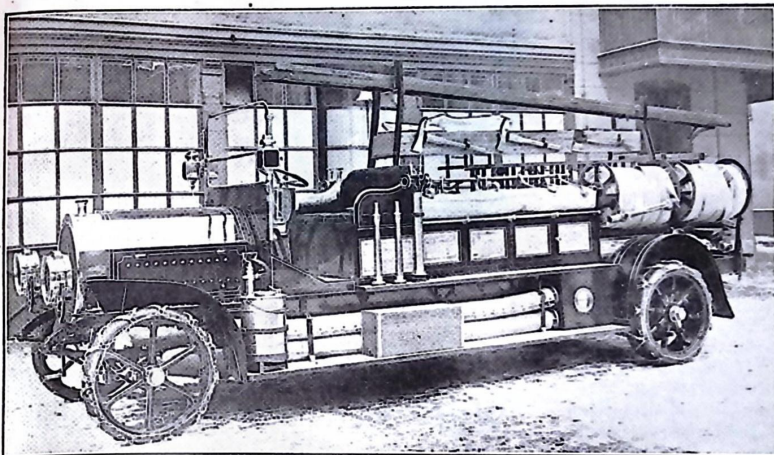
För helt år Kr. 5:—

Lösnummerpris 50 öre.

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIFVARE:
BRANDCHEFEN I SUNDSVALL **G. HELLGREN.**
RIKSTELEFON 160.

Minimiannonspris 80 öre pr centim.
Utkommer med 12 nummer pr år.

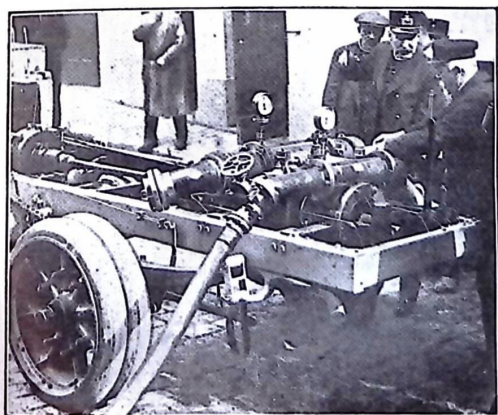
Doktryckeri-Aktiebolaget i Sundsvall-1913.

Stockholms brandkärs automobilmotorspruta.

Den 10. Februari 1913 har brandkåren med sin eldsläckningsredskap införlivat en automobilmotorspruta, hvilken från och med nämnda dag ställts till uttryckning på Johannis brandstation.

Fordonets chassiss jämte en å detsumma monterad pump är levererad af Neue Automobil Gesellschaft,

Oberschöneweide, Berlin, dess öfverbyggnad och monteringen af brandredskapen är verkställd i kårens egna verkstäder.

Automobilmotorsprutan är afsedd att transportera 10 man samt därjämte följande redskap:

- 600 m. 63 mm. tryckslang,
- 12 m. 130 mm. sugslang,
- 1 vattenkar, hopfällbart,
- 2 brandposthufvuden,
- 2 do nycklar,
- 7 strålrör,
- 1 grenrör,
- 2 pyttssprutor,
- 2 bakstegar,
- 4 skarfstegar,
- 1 språngsegl,
- 1 korg med lifräddningslina,
- 2 manskapslinor,

- 1 Drägers rökapparat,
- 1 do Pulmotor (återupplifningsapparat),
- 1 strålkastare för belysning af brandplatsen,
- 1 låda med magnesiumfacklor,
- 5 elektriska handlykter,
- 1 låda med dörruppbrytare m. fl. verktyg,
- 1 do » verktyg för atklippning af starkströmsledningar,
- 1 samaritlåda,
- 1 verktyglåda,
- 7 yxor samt diverse redskap såsom grepar, skyfflar, spett, isbill, s'angbindor, slanghållare, slangklämmare m. m. d.
- 2 pressningar för skyddande af lösöre.

I och för användning under hemfärd från eldsvåder medföras åtta kappor, hvilka inlagda i kapell äfven tjäna som siddynor.

Vagnens belysning utgöres af 2 st. Zeiss strålkastare om vardera 7.000 normalljus, hvilka, sedan motorn kommit i gång, kunna tändas från förarsitsen, samt tvenne sidolyktor med röda glas.

Hjulen äro försedda med massivringar af Trelleborgs gummitfabriks tillverkning. Hjulens dimensioner äro fram 800×85 mm, samt bak 820×120 mm.

Automobil motorsprutan väger med full utrustning men utan bemanning 4,780 kg. Dess längd och bredd äro resp. 2,06 och 2 m.

Motorn om 45—60 hkr. är 4-cylindrig i grupper om två och två med diam. och slag resp. 130×160 mm, samt kan framföra vagnen med en hastighet af 40 å 45 km. i timmen.

Smörjningen är automatisk. Tändningen utgöres af högsjänd Boscetändning. Kraftöfverföringen sker medels kedjor. Växellådan har 4 växlar för framåt och en för backgång.

I 2:ne explosionssäkra tankar medföras 175 l. benzin.

Den baktill å chassiet monterade pumpen är en roterande kolfpump, system Pittler, förut beskrifven i denna tidskrift, ehuru af förbättrad konstruktion samt utförd af Universal Rundlauf Maschinen Gesellschaft, Berlin, och levererar 2,000 liter vatten i minuten.

Pumpens smörjning sker med en mindre smörj-pump af samma men enklare konstruktion.

Motorns omkoppling från vagnen till drifning af pumpen sker från förarsitsen med en enkel spakrörelse, hvarefter pumpens igångsättande m. m. sker från dess plats å vagnen.

Automobil motorsprutans öfvertagande af brandkåren har föregåtts af omfattande försök afsedda att utrona såväl själfva fordonets körförmåga som pumpens beskaffenhet och ha samtliga prof utfallit till stor belåtenhet.

Hvad vagnens körförmåga beträffar må anföras, att den bl. a. turer med full belastning tvenne gånger fär-

rats mellan Aktiebolaget Scania-Vabis verkstäder samt Johannes brandstation med en medelhastighet af 40 å 50 km. i timmen, hvarjämte som ett bevis på motorns effektivitet äfven bör framhållas att vagnen tillryggalade *hela* sträckan på direkt växel. Tack vare dess utmärkta fjäderanordningar var gången synnerligen mjuk och behaglig samt stod i intet afseende efter en personautomobil med pneumatiska ringar.

De verkställda försöken hafva till full evidens bevisat att man utan svårighet kan uppnå anmärkningsvärda hastigheter äfven på vägbanor af ej förstklassig beskaffenhet med dylika tunga fordon.

Hvad de verkställda profven med pumpen beträffar hafva de gifvit mycket tillfredsställande resultat.

Den största sughöjd, på hvilken prof anstälts, är 8,30 m., hvarvid 1 min. efter pumpens igångsättande erhöles tvenne effektiva strålar om 18 m. höjd.

Det största antal slangar, som tillkopplats pumpen, är 8 st., hvarvid slangarnas 15 mm. munstycken befunno sig på ett afstånd af 180 m. från samt 35 m. högre än pumpens uppställnings-

plats. Sugledningen hade vid detta tillfälle 2 m. lodrät sughöjd.

Efter 69 sek. voro samtliga strålar effektiva med en strålhöjd af omkring 20 m.

Som af ofvanstående framgår har brandkåren erhållit ett redskap af mycket stor betydelse i dess kamp mot elden. S. H.

Den frivilliga brandkårens rättsliga ställning.

I en uppsats i T. f. B., marsnumret 1912, sid. 25 ff. utvecklade jag en del skäl, som talade för att taga den frivilliga brandkåren i samhällenas tjänst. Jag betonade därvid att dessa brandkårers rättsliga ställning ej var klargjord. Detta mitt yttrande har, såsom jag ofarigt, blifvit missförstådt och till undvikande af ytterligare missförstånd ville jag därför gärna anföra följande:

I stad, köping, hamn, fiskeläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning, inom hvilka jämlikt stadgandet i Brandstadgan 1 och 2 §§, jämförda med 20 § Brandstadgan har gällande kraft, skall enligt föreskriften i stadgan § 3 femte stycket finnas en brandstyrka »vare sig afstånd eller på medborgerlig plikt grundad» och jämlikt § 5 skall denna brandstyrka stå under en för sådant ändamål utsedd brandchef, hvilken i denna sin egenskap jämväl förer högsta befälet vid eldsvåder.

De samhällen, inom hvilka den frivilliga brandkåren skulle företrädesvis komma till användning, vore sådana inom hvilka pliktbrandkårer finnas. Ty i dylika samhällen kännes den medborgarne påhvilande släckningsskyldigheten med därmed förenade öfnings- och mönstringsskyldigheten som tyngst. Därför torde det inom sådana samhällen alltid hälsas med tillfredsställelse om ett antal borgare sluta sig samman för att bilda en frivillig brandkår, hvilken i första hand skulle

på sig taga eldsläckningsarbetets tunga och hetta. Dessa personer, hvilka sålunda frivilligt och icke på grund af lagens föreskrift, myndigheternas befallning eller liknande, utan endast af intresse för saken påtagit sig med densamma förenade vederbörlig, hafva därmed ock ådagalagt en hög grad af offervillighet, som samhället alltid bör erkänna.

Men endast i och genom denna sammanslutning är saken icke klar. Föreningen är rätt och slätt en förening, hvars privaträttsliga ställning är gifven. Någon brandstyrka enligt brandstadgans mening är den icke, äfven om den till förfogande har materiel o. s. v. Först när denna förening uppfyller en hel del fordringar kan den af vederbörande myndigheter: brandchefen och polismyndigheten erhålla karaktären af frivillig brandkår och samtidigt tillerkännas vissa rättigheter.

Först måste föreningen genom sina stadgar och sin organisation hafva förpliktat sig att åtaga sig de i lagen fastställda fordringarna på brandstyrka. Då skulle den, om sådan bestämmelse funnes i Brandstadgan intagen, hafva avancerat till en af myndigheterna erkänd frivillig brandkår och skulle då inträda i ett helt annat förhållande till myndigheter och allmänhet, genom hvilket den frivilliga brandkåren afgjort skiljes från andra föreningars ställning. Denna vidare utveckling till ett organ i vederbörande myndigheters hand kan den privaträttsliga föreningen med benämningen frivillig brandkår först då uppnå, om den är så organiserad att den verkliga blir ett användbart organ i myndigheternas hand till fullgörande af dess uppgift: att bekämpa en utbruten eldsvåda.

Ett alldeles analogt fall föreligger t. ex. då såsom skedde under storstrejken 1909 en hel del sammanslutningar uppstodo med afsikt och ändamål att hjälpa till vid den allmänna ordningens upprätthållande i händelse af behof. Dessa organisationers medlemmar försågos med personliga fullmakter såsom polismän. Eljes hade de varit utan rättlig grund och hade ej kunnat blifva det organ i polismyndighetens hand, som nu blef falat.

På liknande sätt måste den frivilliga brandkåren få sin rättsliga ställning klargjord. Dit hör i främsta rummet en i stadgarna fastställd önskan, vilja och afsikt att i händelse af eldsvåda eller annan liknande fara för samhället ställa sig under vederbörande myndigheter såsom exekutiv organ för dem. Därigenom erkänner föreningen brandchefens och polismyndighetens rätt att å den af föreningens medlemmar valde förenaren eller ledaren meddela befallningar, som kunna anses vara af behofvet nödvändiga och påkallade.

Detta är en absolut nödvändighet. Det har verkligen en gång inträffat i en svensk stad, att samhällets brandchef, som icke kunde draga jämnt med den frivilliga brandkårens chef, helt enkelt lät lägga beslag på den frivilliga brandkårens af kommunen anskaffade brandredskap och körde hem medlemmarna! Mot sådana uppträden borde samhället skydda sig och icke minst de frivilliga brandkårens söka att ställa sig på sådan basis, att något dylikt ej kunde inträffa.

Å andra sidan kan det ju hända att genom olämplig ledning, bristande intresse från medlemmarnes sida m. fl. omständigheter den frivilliga brandkårens slagfärdighet och prestationsförmåga så sjunka, att den ej längre bör få vara i åtnjutande af den särställning som den frivilliga brandkåren eljes eller tidigare åtnjutit. Har nu samhället ått dylikt kår öfverlämnat det i lagen anbefallda brandskyddet, så vållar det alltid en del vanskligheter och trassel att ordna om saken.

I Tyskland inträffade t. ex. år 1905 i ett samhälle Adlershof vid Berlin att polismyndigheten ansåg den

person, som den frivilliga kåren valt till chef, för synnerligen olämplig att bekläda denna ställning och i dylik egenskap föra befälet på eldsvådeplats. Polismyndigheten vägrade därför att stadfästa valet och förse den af kåren valde chefen med erforderlig fullmakt.

År 1909 inträffade med en frivillig brandkår i Radzionkau att efter ett par eldsvådor, vid hvilka den frivilliga brandkåren visat sin oduglighet, densamma blef af polismyndigheten vägrad vidare erkännande.

De frivilliga brandkårens måste alltså och främst söka att i brandstadgan få infördt att äfven frivillig brandstyrka må kunna anses vara egnad att uppfylla de i Brandstadgans § 3 femte stycket anförda fordringarna. Vidare böra deras stadgar affattas med hänsyn till de förhållanden som vi ofvan berört.

Måhända invänder man från frivilligt håll, att detta är för hårda villkor att arbeta under. Jag hänvisar då till det faktum, att alla de många tusende frivilliga brandkåren i Österrike och Tyskland arbeta under dessa villkor utan att befinna sig illa däraf. Tvärtem!

Jag fäster naturligtvis uppmärksamheten på att såväl de kasernerade yrkesbrandkåren som sedan hela skalan nedefter till pliktbrandkåren äro underkastade liknande bestämmelser. Se t. ex. gällande Brandstadga § 19. Att de frivilliga brandkåren skulle intaga en sådan särställning att inga dylika lagparagrafer skulle kunna nå dem, endast därför att de äro frivilliga, därtill finnes ingen som helst anledning.

För medlemmarna personligen kunna dylika bestämmelser aldrig komma att verka annat än godt och välgründande. Ett exempel! En medlem vid frivillig brandkår ådrager sig under eldsläckningsarbete kropps skada, så att han däraf ljuter döden. Hvem skall understödja hustru och barn till den döde? Helt nyligen blef en ledare för en frivillig brandkår i Tyskland ålagd genom dom i högsta instans att betala 30.000 mark till de efterlevande! Hade man på förhand rättsligt ordnat denna sida af saken, hade samhället, i hvars tjänst den frivilliga brandkåren var vid tillfället, mest betala ett efterförhållanden passande understöd enligt lagens föreskrift. Nu hade man försummat detta, och därför fick den för tillfället fungerande ledaren dyrt böta.

Vidare torde böra framhållas, huru som den frivilliga brandkåren har sina stora företräden framför den fasta eller värplikliga brandkåren. Den kan nämligen själf ordna sina inre angelägenheter och sin organisation. Detta kunna ej de andra, utan äro beroende af hvad därom i brandordningar, reglementen m. m. stadgas och föreskrives. Denna företrädesrätt, klokt och förståndigt omsatt i ändamålsenligt och väl affattade stadgar för den frivilliga brandkåren, är af ofantligt värde för densamma.

Då äfven på detta område Österrike och Tyskland äro föregångsland, och den svenska litteraturen är i saknad af arbeten, behandlande detta område, kan jag ej hänvisa till annan än tysk litteratur. Här finnes t. ex. »Wie gründet und leitet man einen Verein», pris 1 mark. »Die Rechte und Pflichten der freiwilligen Feuerwehren in Preussen» af Rud. Rennert, mark 2. »Die in Bayern gültige Vereins- und Pressgesetzgebung», mark 1: 20. »Die Organisation der Feuerwehren» af Brandkonsulenten och Brandkårsinspektören i provinsen Sachsen C. Krameyer. Priset för det sistnämnda arbetet är 4 mark. »Slutligen Reddeman: Die Organisation des Feuerlöschwesens in mittleren und kleineren Städten», pris 0: 80 mark.

Den frivilliga brandkårsrörelsen är af allt för stor

betydelse för ett land, för att den skulle ledas ut på icke ändamålsenliga och till målet och afsikten ledande banor. Det bör vara hvarje frivillig brandkårmans och för brandväsendets utveckling intresserad persons sträfvan, att rörelsen från början ledes in på rätta banor. I detta syfte har denna min artikel tillkommit. O.

Brandsynepraxis.

II.

På område, som då byggnad därå uppfördes, låg utom fastställd stadsplan, byggdes ett stenhus i två våningar med vindsvåning samt med hög kallare, afsedd till försäljningslokal. Försäkring å bygggnaden söktes i viss brandsäkringsinrättning. Sedan ombud besiktigat huset, beviljades ansökningen på vissa villkor som vanligt enligt gällande reglemente.

Efter det detta försäkringsaftal kommit till stånd, uppförde egaren i ett af kallarrummen en bakugn för ett s. k. hembrodsbageri utan att vidtaga några särskilda anordningar för öfrigt. Förhallandet anmälades ej till försäkringsinrättningen. Hos Byggnadsnämnden behöfde anmälan ej ske, då ju stadens B. O. icke var för området tillämplig (Se B. St. § 2 mom. 2 och F. t. B. St. § 2 jämförd med K. Mts Utsl. den 3 Februari 1891, Nytt Juridiskt Arkiv 1891, sid. 166).

Brandsyn förrättades ej då inom området, enär för staden gällande Br. O. ej heller var för området tillämplig (Se Br. St. § 2 mom. 2 jämförd med K. Mts Utsl. den 7 December 1898 plenimål).

När sedermera genom Kungl. Bref stadsplan blifvit för området fastställd, förrättades inom detsamma brandsyn. På grund af det skick, i hvilket bjälklaget öfver bakugnen befann sig, och då på skorstenen från densamma under dess passage genom byggnaden voro spikade fotlister, samt golfvets träbeläggning stötte omedelbart intill skorstenens yttervägg, som var svagare, än hvad som med en tillfredsställande säkerhet var förenligt, förelade brandsynenämnden husägaren.

1:o) att på tillfredsställande sätt isolera den lokal, i hvilken bakugnen var uppställd, från närmast öfverliggande rum, hällst genom hvalf af tegel och järn eller därmed jämförligt ämne;

2:o) att aflägsna alla fotlisterna, som voro spikade på skorstenen;

3:o) att afskära kring skorstenen befintligt trävirke, så att detta kom på visst, i syne-instrumentet föreskrifvet afstånd och utfylla det sålunda uppstående mellanrummet med mur.

Husegaren öfverklagade icke inom lagu tid beslutet, men underlät att fullgöra de i det meddelade föreliggandet anbefallda åtgärderna, under förklaring att någon föreskrift icke förelagat, som vid tiden för anläggningens utförande ålagt honom utföra densamma annorlunda, än som skett.

Brandchefen hade nu fyra alternativ att välja:

1) anmäla förhållandet till byggnadsnämnden och påkalla dess ingripande;

2) anmäla förhållandet till polismyndigheten (Br. St. § 8);

3) anmäla förhållandet för allmänne åklagaren (Br. St. § 16 mom. 1 jämförd med § 15 mom. 1 och R. B. kap. 25 § 5, K. F. den 16 Februari 1864);

4) anmäla förhållandet hos försäkringsinrättningens ombud och påkalla dess hjälp.

Af dessa alternativ hade, formellt sedt, rättast varit att tillgripa alternativ 2 för rättelses vinnande och därefter alternativ 3 för att bevara prestigen.

Med kännedom om de juridiska formaliteternas för den oinvidge stundom märkliga irrgångar och »K. Mts nädiga åtgörning», beslöt brandchefen att först försöka det i formellt afseende minst riktiga alternativ 4.

Effekten visade det berättigade i tillvägagångsättet! Inom tjugufyra timmar efter anmälan var egaren förhuden att använda ugnen för en de åtgärder, som i brandsyne-instrumentet, nu åtskilligt skärpta, hade blifvit iakttagna. Egaren föll till föga, men ansåg det vara med sin fördel mera förenligt att rifva bakugnen än uppfylla försäkringsinrättningens kraf på betryggande åtgärder mot eldfara genom eldstäder med tillhörande skorsten.

Sens moral: brandmyndighet och försäkringsinrättning, som samarbeta, åstadkomma snabbt och säkert bästa resultat till ömsesidig bättnad, äfven om denna väg icke skulle vara den i formellt hänseende fullt korrekta.

Jämlikt stadgandena i Br. St. § 6 mom. 2 (ordet »eljest») jämförda med Sveriges Rikes Lag B. B. 24 kap. 1 § skulle brandmyndigheten ju i dylikt fall kunnat, om än långsamare, genomdrifva sina fördringar, trots det att vid tiden för anläggningens utförande hvarken B. O. eller Br. O. varit på området tillämpliga.

—f.

Bidrag till denna afdelning mottages med tacksamhet.
Redaktionen.

Ambulerande biografers eldfarlighet.

För meddelande af tillståndsbevis för dylika biografer och för deras verksamhet finnas i de mindre städerna och på landsbygden inga bestämda regler. Det är kronofogderna som hafva att tillåta biograf-föreställningar, men biograförordningen tolkas olika. En kronofogdes uppfattning att tillståndsbevis erfordras för hvarje tillfälle, har hos K. Mt öfverklagats. I detta ärende har K. Mt inhämtat statens biografbyrås utlåtande.

Genom välvilligt tillmötesgående hafva vi satts i tillfälle taga del af byråns utlåtande och anföra därur vissa delar, hvilka äro förtjänta af särskildt beaktande, då byrån haft omtanken att äfven taga hänsyn till biografers eldfarlighet och då de ambulerande biograferna fortfarande äro långt ifrån sälsynta eller af de permanenta undanträngda. Kvarblifvandet å en och samma plats en längre tid, dagar eller månader, utgör också en anledning att ej åsidosätta dessa biograf-föreställningars farlighet för lif och egendom.

Biografbyrån framhåller, att det må fattas som dess uppgift att yttra sig mindre om det föreliggande specialfallet än om principerna för meddelande af tillstånd till offentlig föreläsning af biografbilder, sålunda om tillämpningen af § 1 i K. Mts Näd. F. angående biograf-föreställningar den 22. Juni 1911.

Vid ett tidigare tillfälle har byrån berört frågan om likformighet i föreskrifter, äfven om olika ortsförhållanden betinga vissa afvikelser, hvarför det också lagts i de öfvervakande lokala myndigheternas hand att meddela de särskilda föreskrifter, som kunna finnas nödvändiga. Det torde väl också få anses otvivelaktigt att vissa principer därvid vore till största gagn såväl för biografägarna som för allmänheten och till stöd för de personer, som på resp. platser hafva att svara för tillståndets meddelande.

Med hänvisning till stadsrådsprotokollet öfver civil-ärenden den 10. Mars 1911, intaget i K. Mts N. proposition till riksdagen, nr. 160 af summa dag och

är, samt departementschefens anförande till nyssnämnda protokoll, framhåller byrån att anmälningsplikten endast afser att utvidga ordningsstadgans för rikets städer giltighet att i afseende på biograföreställningar omfattas äfven sådana platser å rena landsbygden, där dylika öreställningar gifves. »Särskildt på grund af biografernas eldfarlighet» har jag funnit angeläget», anför departementschefen, »att ansökan alltid skall göras om rätt att offentlig förevisa biografbilder, på det att polismyndigheten må blifva i tillfälle att besiktiga lokal, där öreställning skall gifvas, och jämväl i öfrigt meddela nödiga föreskrifter». »Häraf såväl som af paragrafens egen formulering synes det tydligt framgå», säges i byråns utlåtande, »att dess bestämmelser afse att sätta polismyndigheten i tillfälle att öfva kontroll ur yttre ordnings- och säkerhetssynpunkt icke minst till förebyggande af eldfara». »Anmälningsplikten är densamma i stad och på landsbygd, men i städerna praktiseras det icke vederligen annat beträffande fasta biografteatrar än att tillstånd meddelas för ett år i sänder. När det är fråga om landsbygd, tillkommer visserligen, att såväl lokaler som förevisare kunna växla. Men kronofogden, resp. länsmanen, lär likaväl som polismyndigheten i stad efterhand känna de lokaler, om hvilka det kan vara fråga, så att han icke för hvarje gång behöfver pröfva deras eldsäkerhet m. m. och personerna, så att de icke behöfva för hvarje gång förete frejdebetyg . . .» Vidare framhålles, att i tillståndsbevisen bland annat böra förekomma orden: »skyldighet att affordra Er bevis för, att Ni äger rätt disponera uppgifven lokal och att densamma icke erbjuder eldfara eller annan otröygghet för åskådarna».

Byrån anser, att enligt dess uppfattning tillståndet må meddelas »tills vidare» eller åtminstone för viss längre tid, men att anmälningskyldighet må fordras samt att brister i detta hänseende kunna betraktas som anledning att kräfva utverkande af nytt tillståndsbevis.

Med hänvisning till af ett par kronofogdar utfärdade tillståndsbevis såsom norm för dylika säger byrån: »Om på grundvalen af dessa och liknande ett standard-formvär upprättades, innefattande bl. a. minimifordringarna för lokals godkännande ur eldsäkerhetssynpunkt, och på lämpligt sätt publicerades, torde större likformighet och reda i saken lätteligen vinnas».

I protokollet från brandchefssammanträdet i Kalmar den 25—27 Juli 1908 förekomma referat från ett därvid hållet föredrag jämte redogörelse för utförda brandförsök med films, och i hufvudsak samma uppsats är införd i Tidskrift för Brandväsendet år 1910 sid. 18, 54, 65 och 89. Däri redogöres med utförlighet för filmens natur, dess antändlighet under olika förhållanden, dess förmåga att utveckla skadliga och explosiva gaser samt möjlighet för släckande af filmsbrand. Därjämte omnämnes olika sätt att förekomma antändning, att begränsa elden till viss del af filmen, inredning af apparatur, fordringar å lokaler för förevisningen, dessas belysning o. s. v. Härtil kommer framhållandet af åtgärder till undvikande af panik bland åskådarna. De regler, som i nämnda uppsatser uppställas för biografers anordnande och skötsel afse dock egentligen de permanenta.

Emellertid hafva ej blott i utlandet utan äfven inom vårt eget land åtskilliga biografeldsvador visat behöfvet af bestämmelser äfven för ambulerande eller tillfälliga dylika. I T. f. B. 1910 sid. 120 är införd en kort beskrifning å en olycka, som inträffade å Solleå läger. I T. f. B. 1911 sid. 93 redogöres för den svåra panik med förlust af människolif, som uppstod

vid en barnföreställning i Middlesborough blott till följd af några gnistor. Här nedan redogöres med ledning af polisrapporten för den biografbrand, som den 28. sistl. Dec. vållade nedbrinnandet af ett helt hus, dock lyckligvis strax före allmänhetens ankomst. Vi hafva lämnat en ganska utförlig berättelse om denna brand såsom varande särdeles belysande för såväl frågan om tillstånd, lokaler, anordningar, eldens uppkomst och spridning som äfven släckningsförsöken. Äfven om en del af hans yttranden utgöra för mängden af tidskriftens läsare kända satser och hans önskemål äro förut uttalade i redan förut befintliga bestämmelser i en stor del stadssamhällen, anse vi dock här lämpligt att anföra hvad stadens brandchef och stadsfiskal yttrar med anledning af sina gjorda erfarenheter.

Efter att hafva hänvisat till brandstodsbolagens villkor för försäkring af kinematografer och hvilka vi här parallellt införa:

Städernas Allm. Brandstodsbolag.

Försäkringsvillkor

för
kinematograf och därmed likställda anordningar för framställning af rörliga ljusbilder.
(Åseda för offentliga förevisningar.)

Såsom villkor för försäkringens giltighet stadgas:

1:o) Såsom ljuskälla för apparaten får ej användas glödljus, framställt med knallgasläga.

2:o) Apparaten med tillbehör skall vara uppställd i därför särskildt afsedt rum eller skåp, där inga andra brännbara ämnen få finnas, och hvars golv, tak och väggar inklusivt dörrar och luckor skola vara af eldfast ämne eller invändigt försedda med fallständig, eldfast beklädnad.

3:o) Från rummets eller skåpets högsta del skall finnas kraftigt verkannde, direkt ut till det fria ledande ventilationsanordning. Eldstadskanal får för dylik ventilation ej användas.

4:o) I apparatrummet eller skåpet får ej förvaras mera films än som erfordras för en föreställning.

Annat förråd af films skall förvaras i trälåda med tätt slutande trålock, utvändigt fullständigt beklädd med järnplåt på underlag af asbestpapp.

5:o) Apparattens skötsel får anförtros endast åt fullt pålitlig och väl instruerad person.

6:o) Invid apparatrummet eller skåpet skall ständigt finnas en med vatten fylld assurranspruta.

Tarifföreningen.

Villkor No 1 för kinematografer, biografier och därmed likställda anordningar för framställning af ljusbilder.

A. Brandskade å apparatrummet och å inom apparatrummet befintliga föremål, äfvensom å till apparatrummet ledande elektriska ledningar ersättes endast, därest elden af försäkringstagaren visats hafva uppstått utanför apparatrummet.

B. Såsom uttryckligt villkor för försäkringens giltighet stadgas:

1:o) att apparaten med tillbehör är uppställd ett endast härför afsedt, med eldfasta dörrar och luckor försedd, eldfast rum eller skåp; utgöres apparatrummet af ett skåp, skola skåpets väggar, tak och golv (botten) bestå af eldfast ämne eller af järnplåt, och får oskyddad trävägg eller oskyddad träinnertak icke finnas inom 0,5 meter från skåpets väggar och tak, ej heller oskyddad trägolv inom 1 meter från skåpets dörröppning. Årskåpets botten af plåt och hvilat på träunderlag, skall asbestisolerad här vara anbrungad; därest för luftväxling lufthål behöfvats, skola dessa vara skyddade med metallduk;

2:o) att såsom ljuskälla för apparaten icke användes glödljus, framställt med knallgasläga;

3:o) att apparattens skötsel icke anförtros åt annan än fullt pålitlig och instruerad person;

4:o) att i apparatrummet icke får finnas mera films än som erfordras för en föreställning utan att förvaras i med tätt slutande lock försedd plåtåda;

5:o) att invid apparatrummet ständigt finnas en med vatten fylld assurranspruta;

6:o) att utanför apparatrummet films icke finnas apparatrummet närmare än 1,5 meter.

yttrar brandchefen: »Jag vågar påstå, att brandstodsbolagen varit alltför liberala i sina villkor i fråga om förvaringen af filmen. Om man beräknar att till en biograföreställning tarvas 1 å 2,000 meter films, som

samtidigt finnes inne i apparatrummet, utgör detta en sådan myckenhet eldfarligt ämne, att vid dess antändning lågorna med stor sannolikhet alltid tränga sig ut ur apparatrummet genom någon springa. Kommer så därtill, att allt i närheten varande brännbart till följd af värmen från apparatrummet blifvit i hög grad lättantändligt, torde en hvar inse, att brandstodsbolagen först som sist borde i afseendet fastställa strängare bestämmelser. Hvarför icke bestämma, att allenast den films, som för tillfället visas, får finnas inne i apparatrummet och att öfriga films skall förvaras i tät plåt- eller metallåda utanför apparatrummet? Hvar och en, som har till uppgift att afsyna eller hålla uppsikt öfver biograflokaler, må emellertid noggrannt tillse, att på brandstodsbolagens fördringar icke i någon mån prutas; snarare bör man skärpa dessa.

Innan man varit i tillfälle konstatera, huru lättantändlig en biografilm är och hvilken låga, hetta och rök mängd den antänd är mäktigt att framalstra, har man ingen föreställning om huru eldfarlig den i själfva verket är. — »En af våra förnämsta biograftecknare går t. o. m. så långt att han tror det finnes stor möjlighet för att filmen kan antändas äfven under själfva »dragningen», därest denna icke sker med tillräcklig hastighet». Vidare: »Särskildt på landsbygden finnes i närvarande tid en hel mängd ambuleringe biograftecknare. Ägarna till dessa erhålla tillstånd till förevisningarnas gifvande af vederb. kronofogde, och stadgas i dessa bevis som vilkor att beviset innan första föreställningens början inom hvarje länsmansdistrikt skall uppvisas för vederbörande länsman. Några särskilda ordningsföreskrifter för förebyggande af eldfara stadgas icke i tillståndsbrevet, och torde icke håller länsmanen i detta afseende vidtaga någon åtgärd. Få, om ens några, torde de ställen vara, där det på själfva landsbygden finnes särskilda apparatur för biograferna, och torde det jämväl möta svårigheter att i lokaler, som användas till snart sagdt allt möjligt, inrätta dylika rum. Man torde därför fortfarande som hittills få nöja sig med att apparaterna uppställas midt i lokalen eller i bakre delen af densamma. Hvad som emellertid kan föreskrivas är: 1. att biograföreställningar icke få gifvas amorstädes i hus än i nedre bottnen, såvida icke rymliga reservutgångar finnas och icke håller i källarvägning; 2. att annan films än den, som för tillfället förevisas, icke får finnas i närheten af apparaterna, utan skall all öfriga films förvaras på afstånd därifrån i särskild metallåda; 3. att tillräcklig mängd mattor äfvensom vatten finnes i omedelbar närhet af apparaterna, och 4. att sittplatser icke anordnas närmare apparaterna än att den, som sköter apparaterna, kan röra sig». Härefter yttrar brandchefen rörande släckningen af uppkommen filmsbrand inom icke permanenta biograftecknare, att, i fall ofvanstående försiktighetsmått vidtagits, det torde vara tillräckligt att den brinnande rullen nedtages (äfven med risk af brända händer) från dess plats och antingen dränkes i assurancesprutan eller ämbaret eller ock lägges på golfvet och öfvertäckes med mattor, hvilka snarast möjligt begjutas med vatten. Denna hans uppfattning synes dock stå i strid med de i ofvanstående uppsatser relaterade erfarenheter och försök, hvilka måste tillmätas största tillförlitlighet, men, jämväl på grund af erfarenheterna från ofvannämnda brand å Sollefteå läger, måste medgifvas att förfarandet i själfva verket är till gagn. Vid detta tillfälle antändes icke filmen i stativet utan en på bordet (af trä) liggande rulle, som därefter nedstöttes på golfvet, där densamma brann med hög låga, hvilken dock dämpades just medels filter och vatten. Förhållandet är i själfva verket, att de häftiga flam-

morna, som gifvetvis äro främsta anledningen till panik och som lätt kunna tända kringstående kläder eller andra föremål, nedslås och dämpas åtminstone så länge som erfordrerligt är för aflägsnandet af dessa och vidtagandet af andra åtgärder. Fara för explosion genom gasernas blandning med luften torde icke heller kunna föreligga i en dylik större lokal. Ytterligare förordas den kända, men af en och annan för mindre tillförlitlig ansedda, anordningen med plåtbehållare i stativet och för den afrullade filmen, båda försedda med munstycke med rullar, mellan hvilka filmen löper och hvilka begränsa en uppkommen filmsbrand till mellanvarande korta stycke. Då vi senast helt nyligen vid en ambuleringe biograf sett en dylik anordning fungera utmärkt, kunna vi icke annat än instänma i yrkandet på dylik vid dessa apparater, ty skada kan denna knappast göra äfven om den vid något tillfälle icke skulle vara i bästa skick. Biografägare anse ej heller dessa rullar skada filmsrensorna. I detta sammanhang kan äfven nämnas den vid 1912 års sammanträde förevisade anordningen med en slutare, som, så länge remsan är hel, hålles uppe af en på densamma hvilande rulle, hvilken, i händelse remsan af någon anledning brister faller ned och sluter luckan. Vid de ambuleringe och öppet stående apparaterna förefinnes ej heller samma lätthet att »fuska» med säkerhetsanordningarna, som vid dylika i slutna rum. De ambuleringe biografernas apparater uppställas vanligen på tråstativ och rekommenderas med anledning där af dessas bestyckande med eldfärg*.) (Forts.)

Anmärkningsvärda eldsvådor.

Göteborg. Hotande eldsvåda i benzintvättthus.
Den 29 Jun. kl. 11.58 alarmerades brandkåren per telefon. enär eld utbrutit i Lundby sköfnäring & kemiska tvättanstalt.

Den byggnad, i hvilken elden uppkommit, utgör anstaltens själfva tvättinrättning, är delad i två afdelningar, en för benzintvättning och en för vanlig tvättning samt uppförd af tegelsten med rappade väggar och glastak. Benzinafdelningen är 6½ m. lång och 6 m. bred samt inrymmer 4 stora benzintvättmaskiner, hvilka under pågående tvättning fyllas med ca 150 liter benzin och drifvas med ångkraft samt en med handkraft driven mindre endast för sköljning använd maskin. Dessutom finnes en större tvättbänk med marmorskifva.

Vägg om vägg med detta benzintvättthus, men afskiljdt genom en omkring 15 cm. tjock mur af tegel, ligger ett af plåt uppfördt och med snedtak försedt skjul, i hvilket tvättanstalten förvarar sitt utplag af benzin uti 4 cisterner. I den ena af dessa, hvilken rymmer 1,000 liter, påtappas den inköpta rena benzinen och ledes från denna i galvaniserade järnrör genom den bakom liggande skiljeväggen in i benzintvättluuset, där tappning direkt eller indirekt kan ske till de ofvannämnda långa väggarna uppställda benzintvättmaskinerna. Sedan benzinen för tvättning blifvit använd, ledes den från maskinerna genom å golfvet liggande rör åter genom skiljeväggen ned i en i benzinhuset under markens yta befintlig cistern, rymmande 1,700 liter, hvarifrån den tryckes upp i en i samma hus befintlig destillationsapparat, hvilken rymmer 350 liter. Från denna föres den renad till den fjärde omkr. 400 liter

* Hvit: 100 delar zinkhvitt, 500 delar natronvattenglas, 500 delar vatten; gul: 200 delar jernockra och 800 delar natronvattenglas. Blandningarna sammanrifvas fint och strykas på vanligt sätt. Ytan blir stenhård.

rymmande cisternen och nu såsom fullgod och ren benzin blandas med den i denna befintliga benzinen. På så sätt användes benzinen åter och åter till dess den så småningom afdunstar och måste ersättas med ny.

Å den först omnämnda cisternen finnes anordnad en med explosionssäker ventil försedd hufvudkran, med hvilken benzinen tillförs till rörledningerna kan afstängas.

Vid eldsutbrottet voro endast tvänne maskiner i verksamhet, den ena för den hufvudsakliga tvättningen, den andra för sköljningen samt hade varit i gång som vanligt ca 20 å 30 minuter.

Beträffande eldens uppkomst torde det vara sannolika, att de tvättkläder, som nedlagts i tvättrummet under bearbetningen i maskinen blifvit laddade med gnidnings- eller rifelektricitet samt att vid upptagandet i den vid tillfället befintliga torra luften en elektrisk gnista uppkommit och förorsakat antändningen, ty den i tvätthuset ensam varande tvätterskan påstår, att då hon stannat maskinen, öppnat locket å densamma och höll på med att upptaga de i maskinen inlagda kläderna för att vrida ur dem, dessa känts så besynnerliga samt krasat mellan händerna och att benzinen omedelbart därefter fattat eld. Från den antända benzinen spred sig lågorna hastigt inom tvätthuset och antände andra i och för benzintvätten aftappade partier benzin, så att det vid brandkårens framkomst brunn i all till öfver 400 liter uppgående benzin i tvätthuset och förvaringsrummet var så starkt hotadt, att elden genom någon bristfällighet i skiljeväggen äfven lyckades tränga dit, innan tillräckligt antal slangledningar hunnit läggas ut. Denna stora fara afvärdades dock dessbättre nästan ögonblickligen.

På grund af föreskriften, att dörrarna till tvätthuset skola under pågående arbete därstädes vara öppna, förhindrades explosion.

Dessutom var det en lycka, att anstaltens maskinist för tillfället höll på med upptapning af benzin i förvaringsrummet från destillationsapparaten till cisternen för den rena benzinen och var sålunda vid underrättelsen om elden genast till hands att afstänga förut omnämnda hufvudkran samt öppna ångkranen i den för vanlig tvättning afsedda afdelningen, hvarigenom ånga strömmade in i benzin-tvätthuset.

Med 5 slangledningar, 4 från brandpost och 1 från ångspruta måste brandkårens släckningsarbete koncentreras på att hålla väggarna till förvaringsrummet, de i detsamma med sammanlagdt ca 1300 liter fyllda cisternerna samt de i tvätthuset ännu orörda maskinerna kalla och på så sätt förhindra en ödesdiger explosion.

Efter 3 timmars arbete fortfor det ännu att brinna i den på golfvet utrumma och i maskinerna kvarvarande benzinen, men var då benzinen kraft så pass bruten, att det var möjligt att gå in i tvättrummet och med kraften från alla fem slangledningerna slutligen kväfva lågorna.

Anläggningen, som utfördes år 1902, innan Lundby var införlifvad med Göteborgs stad och som af dåvarande besiktningmän blef godkänd, besiktigades af undertecknad i mars förlidet år, enär anstalten då bytte ägare och sedan ett par detaljsaker föreskrifvets, äfven godkändes, fastän med synnerligen stor tvekan, särskildt på grund af att förvaringsrummet för anstaltens benzinförråd icke låg fullt afskildt från den lokal, där benzinen handhades så öppet och i så pass stora mängder som därstädes. Såsom anordningarna voro, ansåg jag det innebära en synnerligen stor fara, men för att icke lägga hinder i vägen för verksamhetens fortgång, tillstyrkte jag bifall till den nye ägarens ansökan.

Ägaren är nu ålagd att snarast möjligt skilja byggnaderna åt och utföra anläggningen efter Martini-Hüneke-systemet eller efter något annat emot eldfara lika betryggande system

Den ifrågakvarande tvätterskan blef bränd i ansigtet så att hon måste i sjuktransportvagn föras till sjukhuset.

G. E.—dt.

Helsingborg.

Kl. 5.45 e. m. den 24 Jan. allarmrades brandkåren till Kullagatan nr 12. Eld hade här uppstått, enligt hvad det påstas, därigenom att en person röktpipa på vinden.

När brandkåren efter få minuter infann sig, brann det starkt, och en slang togs upp trappvägen från brandpost. Från den angränsande fastigheten drogs äfven en slang upp, hvarjämte brandmanskapet stegledes begaf sig upp till fönstret å norra sidan, genom hvilket lågorna slogo ut.

Vinden var belamrad med korgmöbler och en hel del andra brännbara ämnen. Släckningen var fullbordad efter ungefär en half timme. Norra halfvan af vinden förstördes fullständigt liksom det där befintliga lagret. Alt var försäkradt i Skånska städernas brandstodsbolag.

Eldsådan var af vida större omfattning än den i Karl Krokskatan. Sedan det brann i Thoméska vedupplaget för snart ett tiotal år sedan, ha två så hotande eldsvådor som de senaste dagarnas ej förekommit i staden.

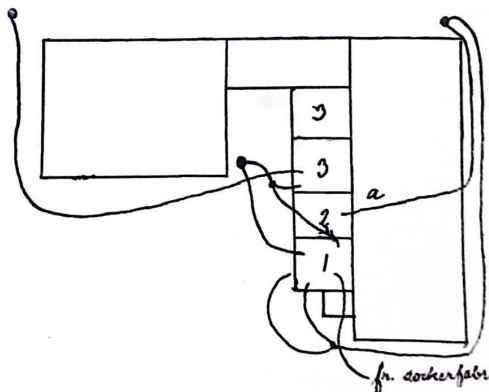
Lidköping. Hotande eldsåda i tändsticksfabrik.

I tidskriften Januarinumner meddelades ett referat från en svar fabriksbrand den 8 Jan. d. å. i Lidköping.

Staden har nu åter härjats af en dylik hotande eldsåda, denna gång i tändstickfabriken Sirius.

Den 6 Febr. kl. half 5 f. m. allarmrades fasta brandkåren från brandskap å fabriksgården, och då den inom några minuter anlände, hade elden, som utbrutit i pannrummet redan angripit och genomträngt taket, så att lågorna stodo högt mot skyn. Elden spred sig, på grund af stark sydvästlig blåst, med otrolig hastighet genom takets dubbla sagspansfyllda träbottnar till byggnaderna (2 & 3), inrymmande smedjan, packsal samt maskinrum.

Från början var tydligt att brandkåren måste koncentrera sitt arbete på att hindra eldens spridning till den med de brinnande byggnaderna sammanbyggda hufvudbyggnaden, som i 3:ne våningar inrymma förutom packsalarna de stora torkskåpen, hvilka tillika med

en myckenhet brännbara materialer gifvit elden god näring.

Inom kort voro 7 st. slangledningnar från 3:ne brandposter i verksambet, men då dessa tack vare blåsten tycktes otillräckliga, kopplades ännu en från den i närheten belägna sockerfabrikens stationära ångspruta.

Flera gånger fattade väggen till hufvudbyggnaden eld, och ofta syntes brandmännens arbete fruktlöst, men faran kunde dock hvarje gång afvärjas.

Först efter 5 timmars energiskt arbete kunde brandkåren återvända, endast kvarlämnande 4 man för eftersläckning.

A byggnaden 1 var vind och tak brunnet samt likaledes å 2 & 3, de senare dock till mindre del.

Vid släckningen användes ca 900 meter slang, fördelad på 8 slangledningnar.

Fastigheterna äro försäkrade i Städernas allm. Brandstodsbolag och skadan å desamma belöper sig till omkr. 11,000 kr. Dessutom utgör skadan å lösöre, försäkradt af Svea, ett mindre belopp.

Fabriken sysselsätter 600 arbetare.

— **Eldsvåda genom explosion.** Den 13 Febr. kl. half 10 allarmrades Lidköpings fasta brandkår till tomt No 13, där en 2 vån. träbyggnad hade fattat eld.

Byggnaden inrymmer å nedre bottnen försäljningslokaler och lagerrum samt å öfre våningen sågbladsfabrik.

I den senare fabriken var man sysselsatt med härdning af sågbladen i upphettad tran, då härdningsmassan helt oförmodadt exploderar och i ett ögonblick antänder väggar och tak.

Då brandkåren anlände hade elden spridit sig till vinden och genomträngt yttertaket.

Sedan faran för att elden skulle angripa ett med den brinnande byggnaden sammanbyggt större bostadshus af trä blifvit afvärjdt, bedrefs ett energiskt släckningsarbete och efter omkr. en timme kunde brandkåren återvända.

Elden hade då svårt ramponerat öfre våningen och yttertaket.

Fastigheten är försäkrad i Städernas allm. Brandstodsbolag för 5,000 kr.

Våldsam explosion i Ljungby.

Strax före kl. 9 e. m. den 28 Jan. exploderade ett acetylen-gasverk tillhörigt en källaremästare i Ljungby.

Gasverket var inrymt i en mindre uthusbyggnad vid järnvägshotellets annex. Explosionen åtföljdes af en öronbedövande knall, som hördes öfver hela samhället. Byggnaden, hvari gasverket förvarades, förvandlades på ett ögonblick till en grushög och stora delar af tegelväggarna kastades långt in på angränsande tomter. Taket lyftes högt upp i luften och drog vid nedfallandet med sig ett stort antal telegraf- och telefonledningnar. Dessa kommo i kontakt med ljusledningarna, hvilket förorsakade, att det elektriska ljuset inom en stor del af samhället slocknade. Fönster-rutorna i hotellannexets hufvudbyggnad äfvensom skylt-fönstren i midt emot belägna lokaler samt i en del privathus vid Storgatan krossades af lufttrycket. Ingen människa skadades.

Man befarade till en början att explosionen äfven skulle förorsaka eldsvåda, men dessa farhågor visade sig snart vara ogrundade.

Under följande dag pågick ett lifligt arbete med att klara de många afbrutna telegraf- och telefonledningarna, af hvilka nästan samtliga voro interurbanledningnar. Äfven järnvägens telegrafförbindelse var afbruten.

Orsaken till olyckan synes vara den att gas utströmmat i rummet och antändts af en gaslåga. Man tror att en kran till gasverket ej blifvit stängd, då karbid vid samma dag på e. m. hade påfyllts, hvarigenom gasen utströmmat och kommit i beröring med en brinnande gaslåga i ett utsprång, som skildes från den lokal, där gasverket förvarades, genom dubbla glas.

Piteå. Kinematografbrand. Lördagen den 28 sista tiden Dec. månad kl. ungefär 7,56 e. m. utbröt eldsvåda i Goodtemplarhuset i staden under följande omständigheter;

Dagen ifråga kl. 8,30 e. m. skulle ett par personer, hvilka erhållit magistratens tillstånd att under antagen firmabeteckning »Stora Biografen» från den 23 Sept. till den 31 Dec. få gifva biografförevisningar i Goodtemplarhuset, afhålla en biografföreställning med musik därstädes, hvarför en af dem antagen biografskötare samt en af nämnda personer några minuter före kl. 8 infunnit sig i Goodtemplarhuset för att iordningställa apparaterna m. m. till föreställningen. Under det skötarens sysslat härmed hade en filmsrulle fattat eld, som på några få ögonblick sträckt sig mot taket och antändt detsamma, i anledning hvaraf meddelande telefonledes ofördröjligen gjordes till poliskontoret, där tjänstgörande konstapeln i sin ordning meddelade brandstationen och brandchefen förhållandet. Sedan vederbörliga brandsignaler gifvits, utryckte brandmanskapet med släckningsmaterielen, så att en handkraftspruta kom i arbete cirka 4 å 5 minuter efter eldens utbrott och två andra handkraftsprutor efter ytterligare cirka 1 å 2 minuter. På grund af den stora spridning elden genast tagit, kunde emellertid handkraftsprutorna föga uträtta, hvarför den egentliga eldsläckningen tog sin början först när ångsprutan, 18 minuter efter meddelandet om eldsvådan, kunde leverera vatten. Sedan släckningen pågått till kl. 10,30, utan att elden kunde anses begränsad, gjordes framställning till Munksunds Trävaruaktiebolag om biträde af en handkraftspruta, hvilken och efter cirka en half timme ankom till brandstället. Enär elden vid denna sprutas ankomst emellertid kunde betraktas som begränsad, togs ej sprutan ifråga i anspråk, men kvarstannade som reserv till half 2-tiden på natten, i den hänsele stadsens brandredskap på grund af den stränga kylan, 22 grader, skulle blifva urständsatt att arbeta. Vid half 2-tiden på natten var elden begränsad, ehuru den dock fortfarande härjade rätt svårt emellan innetaket och vattentaket, där den hade god näring i sågspån och dylikt samt, till dess endera af taken förbrunnit, var ödtomlig för släckning. Kl. 5,15 på morgonen var all eld släckt, så att den brandredskap, som dittills ej insatts i resp. spruthus, kunde inryeka.

Släckningsarbetet försvårades i hög grad dels af, såsom ofvan nämnts, den starka kylan, hvilken gjorde att de med vatten begjutna slangarna genast blefvo isiga och omöjliggjorda för förflyttning, hvarför, när strålarna skulle flyttas från ett ställe till ett annat, detta icke kunde verkställas förr än ombyte af slang skett, och dels af byggnadens egendomliga och svåråtkomliga konstruktion. Elden härjade nämligen till största delen å vinden, som var uppdelad i en mängd vinklar och från hvarandra med mellanväggar skilda afdelningar. Såväl salongens som läktarens innetak voro byggda i kupol, öfvertäckta med sågspån, och på vissa ställen var vattentaket lagdt så nära intill innetaket, att emellan dem knappast fanns något tomrum. En bidragande orsak till släckningsarbetets försvårande var jännväl, att släckningsmanskapet till helgen hade iklädt sig bättre kläder, hvilka de voro aktsamma om

och hvilket gjorde att det ofta mötte svårighet att få tillräckligt med manskap till de olika arbetena.

Angående orsaken till eldens uppkomst har undersökning hållits, hvarvid framgick följande:

Fredagen den 27 sistlidne Dec. hade skötaren gifvit biograf-föreställning i Öjebyn och såväl under färden dit som därifrån haft samtliga till biografen hörande apparater, med undantag af lampan, inlagda i träull i en låda. När han ifrågakvarande dag på kvällen återkommit till staden, hade han ställt ifrån sig lådan ifråga i Goodtemplarhusets trappa, och hade lådan därvid varit låst med två lås. Dagen därefter, lördagen den 28 Dec., var meningen att afhålla en föreställning i Goodtemplarhuset. Skötaren hade därför sistnämnda dag vid middagstiden infunnit sig i Goodtemplarhuset för att göra i ordning apparaterna till föreställningen. Han hade därvid aftorkat sågspån och damm från apparaterna med en bomullstrasa, men hade ej denna rengöring skett så noggrannt, att icke en och annan spån möjligen funnits kvar. Äfvenså kunde någon tråd af den använda trasan hafva fastnat och blifvit kvarsittande. Efter slutad rengöring hade han på vanligt sätt låst till apparatrummet. Några minuter före klockan 8 på kvällen hade han ånyo infunnit sig i Goodtemplarhuset för att innan föreställningens början afprova ljuset och göra en öfversikt af det hela, därvid han träffat en af ägarne, som kort förut anländt dit. Denne hade då bedt skötaren gå upp på läktaren och rikta ljuset mot duken, hvilket skett sedan han först uppsatt en filmsrulle i stativet. Därvid hade han som vanligt haft ändan af filmen instoppad mellan filmens sidor. Han hade vid tillfället varit nykter och icke haft tänd cigarr eller cigarrett med sig. Cirka en eller två minuter efter det han påskrufvat ljuset och riktat strålen mot duken hade han märkt, att filmen brann på flera ställen, där det var hål i plätullen, hvarför han lagt händerna på de brinnande ställena för att släcka, men därvid bränt sig. Enär i apparatrummet förvarades sex andra filmsrullar och han befارade att någon gnista skulle sprida sig till dessa, därest den brinnande rullen fått sitta kvar i stativet, hade han tagit ned densamma i akt och mening att bära den till den å läktaren förvarade med vatten fyllda assurancesprutan. Emellertid hade rullen varit så varm, att han icke kunnat fullfölja denna sin afsikt, utan nödgats slippa ned rullen på en afsats å läktaren, cirka 1 1/2 meter från apparatrummet. Sedan han släppt rullen på golvet hade han hämtat assurancesprutan för att begjuta rullen med vatten, och hade under tiden ägaren, som kommit upp på läktaren, lagt sin kavaj öfver rullen för att på så sätt dämpa elden, men hade icke detta haft åsyftadt resultat. När skötaren ankom med assurancesprutan, hade den andre personen tagit hand om denna för att öfvergjuta filmen med vatten, men därvid snafvat mot något föremål och hållt ut det mesta af vattnet vid sidan af rullen, så att endast obetydligt däraf träffat densamma, men dock åstadkommit den verkan, att rullen förflyttats till nedanför varande afsats, där den blifvit liggande under en bänk, som genast antänds utefter hela sin längd. Skötaren, som då insett omöjligheten i att släcka den brinnande filmen och bänken, hade därför öppnat dörren till apparatrummet för att rädda de därstädes befintliga filmsrullarna, men hade då apparatrummet varit ett enda eldhafl, hvarifrån elden slog ut mot honom och upp mot taket, som genast antänds. Under tiden hade ägaren sprungit ned till i nedre våningen liggande köket för att hämta vatten och därmed dämpa elden i den först brinnande films-

rullen, men hade läktaren vid hans återkomst varit full med tjock stark rök. En tredje person hade hållt ett vattenkännar öfver filmsrullen, utan att dock detta syntes hafva haft åsyftad verkan. Skötaren uppger, att den från biograf-lampan utgående ljusstrålen icke träffat någon del af den i stativet befintliga filmsrullen; att han vore öfvertygad om, att någon kvarleva af trasig film icke fanns kvar i apparaterna efter rengöringen på middagen samma dag och att han icke gjort sig skyldig till någon vårdslöshet, oförsiktighet eller försummelse vid behandlingen af filmen eller elektriska ljuset.

Skötaren säges hafva varit mycket bra hemma i biografens skötsel och särskildt syntes vara påpasslig med säkerhetsluckan och aldrig syntes röka cigarretter inne i apparatrummet eller dess närhet. Filmen brukade vid föreställningarna uttagas från de kartonger, hvari de annars förvarades, och läggas i den ordning de skulle dragas under föreställningarna, hvilket äfven nu varit fallet.

Biografen ifråga hade varit en Pathé Frères apparat af 1910 års modell med automatisk slutare för ljusöppningen och dessutom en lucka att fälla ned för hand samt lamphuset så konstrueradt, att det gick att skjuta åt sidan. För belysningen hade användts en elektrisk båg-lampa med en strömstyrka af cirka 26 ampère. Beträffande isolationen motsvarade samtliga ledningar mer än väl de af K. Majt- och Rikets Kommerskollegium samt af brandstodsbolagens Tarifförning utfärdade föreskrifter för anläggning af ledningar inom hus. När ledningarna anlats har särskild vikt fästts vid att de varit isolerade och detta synnerligast å de ställen, där det kunnat antagas att ledningstråd kunde komma i beröring med annat ämne.

Såvidt det kunnat utrönas har elden uppstått på följande sätt:

När biografskötaren rengjort apparaterna, hade detta ej verkställts bättre än att någon träullspån blifvit kvarliggande i objektivt eller den väg i öfrigt som ljusstrålen hade att passera. Möjligen kan någon tråd af den vid rengöringen använda trasan hafva blifvit kvarsittande därstädes. Vid den koncentrerade starka värme, som biograf-lampan med tillhjälp af linserna utvecklar, har sannolikt spån eller bomullstråd antändts och s'agit upp mot den i stativet sittande filmen, hvilken, bestående af en tunn celluloidhinn, antändts af minsta gnista. När skötaren sedan lyftat bort den brinnande filmsrullen från sin plats i stativet för att bära ut densamma, hade sannolikt någon gnista fallit ned till de å golvet i apparatrummet förvarade filmsrullarna.

I fråga om apparatrummet förefanns en stor brist. Under det att brandstodsbolagens stadgar föreskrifva att rum, hvari biograf-apparat är uppställd, skall vara eldfast samt försedt med eldfasta dörrar och luckor, var å apparatrummet i Goodtemplarhuset en stor öppning gjord å framsidan på det ställe, filmen under förevisandet hade sin plats, så att filmen till en tredjedel befanns utanför rummet. Då det gifvetvis är denna filmsrulle, som i första hand är utsatt för eldfara, ligger vikt uppå, att den till alla delar hålles inom det eldfasta rummet. Rummet var i öfrigt plåtbeslagat.

Goodtemplarhuset var försäkradt för 20.300 kronor och lösöret för 4.500 kronor.

Frågor och svar.

Huru bör vid en brandkår, där personalombyte ofta kan beräknas, lämpligast ordnas med afseende på manskapets förseende med kläder? Kontant eller in natura, sluttningstid, antal persedlar per år m. m.?

Vid den tid, då fasta brandkårer började införas i våra landsortsstäder, gjorde sig den uppfattningen allmänt gällande, att vid kårernas rekrytering hufvudsaklig vill skulle läggas vid att brandsoldaten (såsom brandmännen då allmänt benämndes) skulle vara en ung, ogift och oförvägen man, som vid eldsvådor skulle lämna fritt spelrum åt sin oförvägenhet.

Systemet hade ju vissa fördelar, af hvilka den mest framstående var, att brandmanskap kunde erhållas till billigt pris, men dess svagheter voro mycket betänkliga och vållade ett frångående af detsamma, där så ske kunde. Hufvudsakliga felet med en organisation, baserad på ungarlssystem, är, att brandmannen ej har ro att under en längre tid kvarstanna vid en bunden tjänst å samma plats, och följden häraf blifver, att ständiga manskapsombyten förekomma. Önsättningen vid sådana brandkårer var och är ännu så stor, att den somliga är öfverstiger brandkårens nummerstyrka. Sälunda vet jag af egen erfarenhet från den brandkår, med hvilken jag har att skaffa, att kåren fått utföra betydande eldsläckningsföretag med manskap, af hvilket förut blott en eller ett par varit med om någon riktig eldsvåda, något som såväl vid ledningen af eldsläckningen som vid arbetets utförande vållat stora svårigheter. Manskapet saknade den utbildning, som allena kan vinnas vid eldsvådor, och var därför mera till namnet än till gagnet brandmän?

En af de många olägenheter, som medfölja systemet med ungarls-brandkårer, är svårigheten att på ett praktiskt sätt lösa beklädnadsfrågan och beror detta just på de täta personalombyten, som höra till systemet.

Enkast fränkommet och för stadskassan billigast hade varit, att brandmannen själf fick mot härför stadgad skäligen ersättning hålla sig med allt, hvad till beklädnaden hörde, men var sådant förfaringssätt ej genomförligt. Den inträdesökande saknade nämligen i vanliga fall kontanta medel till sin nya ekipering, hvarför antingen brandchefen måste borga för den utrustningsskuld, i hvilken han satte sig, eller och leverantören hjälpa honom utan att härför erhålla någon garanti. Intedera sättet var uppmuntrade, då det esomoftast inträffade, att den nyantagne efter en eller annan vecka eller månad var spåröst försvunnen. Det återstod sålunda ej annat sätt, än att staden genom brandkårens försorg och på dess konto ti lhandahöll brandmanskapet den nödiga beklädnaden. Detta sätt visade sig emellertid af flera anledningar vara oskäligt dyrt. Manskapet skulle nämligen hållas med minst två, helst tre skilda omgångar kläder (1 första eller s. k. lifmundering, i arbets- och utrykningsmundering) förutom skodon m. m., och för att alltid utrustning skulle finnas tillhanda vid de täta manskapsombytena måste ett stort och dyrbart utrustningsförråd finnas, hvaraf en hel del persedlar, som under någon tid varit i bruk, i årtal ej passade att utlämnas och så småningom blefvo så godt som värdelösa. Manskapet hade intet intresse af att vara aktamma om de utlämnade persedlarna. Erindringer i sådant syfte hade ingen verkan och bestraffningar för öfverträdelser af gifna bestämmelser angående persedlarnas bruk och vård hade menlig inverkan på manskapets sätt att uppträda vid eldsvådor (idet de upp gifvo sig ej vilja fördärva sina kläder) och

orsakade för öfrigt att den bestraffade snarast på ett eller annat sätt lämnade brandkåren. Att bestämma viss sluttningstid för persedlarna var ohållbart, då skadorna å desamma uppkommit vid eldsvådorna. Bättre var då att lämna premier till dem, som bäst vårdat sina persedlar, men vid en brandkår är ej heller detta sätt lämpligt annat än vid särskilda undantagsfall. Visserligen är jag fullt förvissad om, att vid de flesta brandkårer en bättre anda gör sig gällande bland brandmanskapet nu, än hvad fallet var för ett tiotal år sedan, men är denna förändring till det bättre nog minst bemärkbar vid de kårer, där manskapet fortfarande utgöres af svagt afönade ungarlar. Och detta är ju helt naturligt, ty anställning vid brandkår utgör intet undantag från den allmänna regeln, att vill man hafva godt folk, så får man ock lämna dem skäligen lön och vill man behålla godt folk, så får man laga så att de trivas, hvilket bl. a. vinnes genom att deras löner så småningom ökas och att de beredas möjlighet att sätta eget bo.

I denna riktning har ock utvecklingen gått nu under en afsevärd tidsperiod. Organisationen har i allmänhet ändrats därhän, att brandmannen fistats med starkare band vid sin kår, hvarigenom det ligger i hans eget intresse att kvarstanna i brandtjänsten och blifva en verklig yrkesman. Brandkårer att blifva härigenom mera än förut iståndsatta att på bästa sätt fullgöra det allvarsfulla uppdrag, som åligger dem. Nu sträfvas allmänt efter att brandkårer att vara så sammansatta att åtminstone halfva manskapsstyrkan utgöres af gift personal, som utgör en stam af fullt utbildade yrkesmän, under det den återstående delen af kåren må bestå af ungarlar, hvilkas kvarstannande visserligen är önskvärdt men ej alldeles nödvändigt. Vid brandkårer, där sådan organisationsändring genomförs och där i sammanhang härmed erforderlig löneförbättring åstadkommit, har det visat sig, att omsättningen af brandmanskapet blifver ganska ringa. Detta har till följd att en omläggning af sättet för brandmanskapets förseende med beklädnadsutrustning möjliggjorts, så att manskapet kan tilldelas ett årligt beklädnadsanslag och hvar och en själf ordnar om sin utrustning. Det ligger såväl i stadskassans, som för öfrigt i brandkårens äfvensom i den ekonomiskt omtänksamme enskilde brandmannens intresse att så sker, dock under förutsättning, att beklädnadsersättningens belopp blifver till sin storlek lämpligen afvägdt och att garantier lämnas för att anslaget blifver på ett ändamålsenligt sätt använt. Den enskilde brandmannen kan nämligen skaffa sig sin utrustning till minst samma pris som brandkåren och hans intresse att värda och underhålla sin utrustning är gifvetvis större, då densamma är hans egen tillhörighet. Beklädnadsersättningen vid den brandkår, från hvilken nu afhandlade erfarenhetsrön gjorts, är 132 kr. pr. år. (Garanti för att ersättningsanslaget användes för det afsedda ändamålet kan erhållas på flera sätt, exempelvis genom intagande i manskapets antagningskontrakt af bestämmelser härom. Så finnes vid nu ifrågakvarande brandkår en sålunda lydande punkt i antagningskontraktet: Emot åttjutande af härför stadgad ersättning är jag skyldig själf hålla mig modellentlig uniform, undantagandes utmärkelsetecken, skärp. lina, brandhjälm och kappa (däraf minst en mundering s. k. första mundering snygg och fläckfri och en andra mundering att användas vid eldsvådor och arbete samt af skodon minst ett par stöflar och ett par skor) äfvensom öfriga beklädnadsperedlar, ylletröja och skodon, egande brandchefen att, därest jag skulle underlåta något i detta afseende — i hvad det rör uniformens

eller öfriga beklädnadspersedlars snygghet, helhet och utseende — genom felande persedlars anskaffande eller på annat lämpligt sätt afhjälpa bristerna eller felaktigheterna; varande jag i så fall skyldig vidkännas afdrag af mig tillkommande lönemedel för hvad stadskassan sålunda må hafva utgifvit.

Någon olägenhet af att manskapet anskaffar och håller sig med beklädnadspersedlar mot åtnjutande af ersättning härför har aldrig försports. Under det tiotal år, då beklädnadsersättning utgått vid nu omförmälda brandkår, har brandchefens ingripande i enlighet med ofvanberörda punkt af kontraktet aldrig behöft ifrågakomma. Visserligen är utrykningsmunderingen merändels hårdt sliten och lappad, men detta anser jag ej vara något fel, blott kläderna äro hela. Vid intet tillfälle har det förmärkt, att hänsynen till sparandet af de egna kläderna haft menligt inflytande på brandmannens uppträdande vid eldsläckning. Då någon nyantagits har denne aldrig haft svårt att af den afgående eller af sina nya kamrater få låna eller hyra erforderliga brandkläder några få dagar, tills han själf hunnit erhålla sin nya ekipering.

Af den erfarenhet, som under några och tjuu år vuxits vid en fast brandkår, såväl under det utvecklingskede, då omsättningen inom kåren var stor, som under därpå följande skede, då den varit ringa, och såväl under den tid, då genom brandkårens försorg manskapet tillhandahölls beklädnadsutrustning med hvad därtill hörer, som under den tid, då manskapet själf anskaffade och underhöll denna sin utrustning mot åtnjutande af skäligen beklädnadsersättning och mot afgifvande af förbindelse, så att ersättningsanslaget blef på ett rätt sätt användt, anser jag mig kunna förorda följande:

tillåter organisationen, att beklädnadsersättning utbetalas till brandmanskapet, att detta att föredraga framför att brandkåren in natura förser denna personal med hvad till den personliga utrustningen hörer, men bör härvid ersättningsbeloppet vara skäligen afvägd och garanti satt för att anslaget begagnas till afsedda ändamålet; är detta tillvägagångssätt ej förenligt med organisationssystemet, bör brandkåren förse manskapet med persedlar in natura, och må härvid viss slitningstid angifvas för desamma, men får ej strängt fasthållas vid denna tid utan reduktion göras för skador, uppkomma vid eller i följd af eldsvådor, och bör manskapet icke ställas till ansvar för persedelskador under andra förhållanden, än då de uppkommit genom uppenbar vårdslöshet, och böra ej heller premier för god persedelvärd utdelas annat än i särskilda undantagsfall, då allmänna uppfattningen inom kåren är, att någon gjort sig synnerligen väl förtjänt af desammans erhållande.

O. v. M.

Svar. Betala 5 kr. i månaden för s. k. småpersedlar och håll personalen med uniform i öfrigt i den mån sådan är behöflig samt värdesätt och bokför dessa persedlar, hvilka vid brandkår kombinerad med poliskår torde beräknas till 90 och för endast brandkår till 60 kr. pr år. Någon viss slitningstid eller något visst af persedlar kan ej bestämmas.

W.

Svar. Beklädnadsanslag pr man och år är 110 kr., hvaraf 50 kr. utgöra ersättning för skodon och småpersedlar. För återstående 60 kr. köpes en ny uniform, en mössa, linnekläder och ett par gymnastikskor för hvarje man.

Alla reparationer böra utföras af kårens egen skräddare (brandman) afgiftsfritt.

I början af hvarje år hålles persedelvisitation och antagas då till kårens persedel förrädd de plagg som anses öfverflödiga för manskapet. Härigenom fås tillgång till reservpersedlar.

Hvarje vecka bör noggrann persedelvisitation hållas, hvarvid skräddaren mottager hvad som skall lagas.

M.

Från eget land.

Stockholm. Under år 1912 har brandkåren alarmerats 283 gånger, däraf 62 gånger för soteldar och 17 ggr för falskt larm af okynne. 19 eldsvådor hafva varit af den omfattning att två eller flera slangledningar från ångsprutor, större handkraftsprutor eller från brandposter varit behöfliga för släckning, 36 eldsvådor hafva släckts med en slangledning och vid öfriga eldsvådetillfällen hafva endast pyttsprutor o. d. mindre släckningsredskap kommit till användning.

Sjuktransportvagnarne hafva anlåtats 1,080 gånger, djurtransportvagnarne 139 gånger.

Redskapsvagnen för olycksfall, som iordningställdes å Johannis brandstation den 20. Mars har anlåtats 8 gånger.

Brandkåren har dessutom ett flertal gånger biträdt med diverse arbeten såsom vid läns-pumpning, byggnadsras m. m.

Helsingborg. Drätselkammaren har på grund af en i stadsfullmäktige väckt motion föreslagit, att stadsfullmäktige måtte besluta, att utredning rörande brandautomobilers anskaffande skall verkställas genom brandstyrelsen i enlighet med motionens syfte.

Halmstad. Under år 1912 har brandkåren varit allarmerad 31 gånger, däraf för eldsvåda eller tillbud 17, soteld 8, trängrök 3, missvisning af brandtelegrafan 2, falskt larm af okynne 1 gång.

Af eldsvådorna har ingen varit af större betydelse.

Bland eldsvådorna märkes en dylik i en å kajen liggande träbåt, då den nya bensinmotorprutan, som af tid medföljer första utryckningen, kom till användning första gången.

— I skrifvelse af den 13 Nov. 1912 frambåller brandchefen huru i ingen af landets med Halmstad jämförliga städer lönerna vid brandkåren äro så låga som där. Detta inverkar på hela kårens duglighet, därigenom att det vållar alltför stor omsättning då en karl när som helst kan sluta och genast skaffa sig bättre utkomst. Han frambåller vidare att en brandman borde ställas i samma sociala nivå som en ordinarie poliskonstapel, hvilkens lön varierar mellan 1.425 och 1.725 kr.

Brandchefen föreslår på grund af anförda skäl en förhöjning af begynnelselönen för en korporal och 8 man med 10 kr. pr man och månad, hvarigenom manskapets månadslön blefve 35 kr. Vidare föreslås för de gifte en hyresersättning af 150 kr. pr år (för närvarande 50 kr.) Portionspriset föreslås till höjning från 1: 20 till 1: 25 kr. pr dag.

Stadsfullmäktige biföllo ökning af 8 kr. pr månad jämte enl. brandstyrelsens förslag hyresersättning af 100 kr. pr år.

Förut hafva bekommit ålderstillägg af 60, 60 och 120 kronor efter resp. 1, 3 och 6 år.

Landskrona brandkår har under år 1912 varit allarmrad 28 gånger, däraf för eldsvåda 19, förmodad eld 3, kontakt 4 och falskt allarm 2 gånger.

Lönereglering: för branchefen lön 2,500: —, ålderstillägg efter 5 år 500: — och 10 år ytterligare 500 kr., beklädnad 200: —, bostad om 4 rum, kök, lyse och vedbrand; för brandmästaren, lön 1,650: —, ålderstillägg efter 5 år 300 kr., beklädnad 150: —, bostad om 2 rum, kök, lyse och vedbrand.

Den moderna brandtekniken

blir vid den *Internationella byggnadsutställningen i Leipzig* detta år i en särskild afdelning föremål för en ingående framställning.

I en grupp förekommer den *afvärjande brandtekniken*, släcknings- och räddningsredskap, vattenanskaffning, brandtelegraf o. s. v. I en andra grupp behandlas den *förebyggande brandtekniken* i hvad beträffar byggnadsföretag, lätt antändliga ämnen, belysnings-, kraft- och värmeanläggningar. En tredje grupp omfattar *undervisningsmateriel*, litteratur m. m.

I afsikt att nå en enhetlig verkan uppföres på en bemärkt plats en särskild byggnad för denna afdelning af utställningen.

I slutet af Juli hålles i Leipzig den "*18 Deutsche Feuerwehrtag*". Man väntar en anslutning af många tusental deltagare icke blott från Tyskland utan alla civiliserade länder och icke blott af fackmän utan äfven af andra personer, för hvilka den moderna brandtekniken måste vara af intresse på grund af kommunala tjänster eller uppdrag.

Ryskt!

Den för brandväsendets utveckling i det heliga Ryssland outtröttligt ifrande baron von Landesen skriver i en rysk tidning följande: De jämnt och ständigt inträffande eldsvådorna på sjukhusen i St Petersburg komma mig ovillkorligen att fråga, om de sjuka äro att anse såsom sådana eller om de endast böra betraktas som bränslematerial för stadskrematoriet för levande personer. Man behöfver bara tänka på träbarackerna, hvilka nominellt endast uppföras provisoriskt men de facto blifva stående till dess de brinna ned (synbarligen för att desinfektionen skall blifva så effektiv som möjligt). På samma sätt förhåller det sig med de nyligen uppförda kolerabarackerna. Och den helige Pantelemons sjukhus i Udelnaja? Överfyllt som det är med sinnessjuka, instufvade i träbaracker, väntar det lugnt sin autodafé såsom ett radikalt medel att befria dess invånare från vidare lidanden.

Upprepade gånger hafva Nicolai-militärhospitalets byggnader nedbrunnit, trots alla varningar. På förbättringar tänker man icke allvarligt. I Sosnowka uppfördes af ekonomiska skäl ett stort sjukhus af trä.

För fem år sedan besiktigades samtliga sjukhus af en kommitté, man skref aktstycken, journaler och protokoll och åstadkom ett omfångsrikt skrifarbete. Inte vardt saken bättre för det!

Men det är ju de flesta goda föresatsernas öde! Dez numera afidne presidenten i sanitetskommissio-

nen Oppenheimer föreslog en gång, att man skulle anlägga krematorier, åtminstone för icke-ortodoxa. Hans förslag föll. Det var väl närmast af det skäl, att våra sjukhus, såsom de äro uppförda, med lätthet kunna ersätta de af Oppenheimer föreslagna krematorerna.

Litteratur.

Stadsplanlagen samt Detaljförklaringar och exempel å vissa för kommunalteknikern särskildt viktiga delar af densamma. Föredrag vid Svenska Kommunal-Tekniska Föreningens sammanträde i Karlskrona i Sept. 1910 af Albert Lilienberg, Förste stadsingenör i Göteborg. Sårtryck af Svenska Kommunal-Tekniska Föreningens Handlingar 1910. Göteborg 1911, 8:o. 76 sid. Gumpert, Göteborg.

Föredraget omfattar historisk öfversikt, Lagens uppgifter, dess uppställning, detaljgranskning af lagen, af hvilken afdelning särskildt bör framhållas Allmänt om byggnadsbestämmelser, dessas förhållande till byggnadsordningen; byggnadsbestämmelser angående offentliga byggnader; hvilka byggnadsbestämmelser som böra i blifvande byggnadsstadga intagas; behandling af enskild egares anmärkningar emot stadsplanen, byggnadsbestämmelser och tomtindelningar; Om förbud mot nybyggnad i vissa fall. Öfverblick öfver återstående delar af lagen. Såsom bilaga följer sjalfva lagen.

Ehuruvalv de brandtekniska synpunkterna intet i och för sig afgörande inflytande utöfva på utseendet af en stadsplan, så leda de dock till framställandet af vissa bestämda fordringar. Det är därför af vikt för brandteknikern att vara hemmastadd i den ifrågavarande lagens bestämmelser samt en del vid dess tillämpning viktiga synpunkter och erfarenheter för de brandtekniska krafvens genomförbarhet och sättet för tillvägagångendet härvidlag. Vi kunna därför på det varmaste rekommendera arbetet. Priset är 1 krona.

Tidskrift för Sveriges frivilliga brandkärer. Ansvarig utgivare: S. A. Dencker, Landskrona. No 1 för år 1913 af denna nya brandtidskrift har utkommit. Prenumerationspriset är 1:50 kr. pr år, postarvodet oberäknadt. Tidskriften utgör en fortsättning af *Skånska Brandkäröförbundets Tidskrift*.

Instruktion för F. B. K. i Åbo, J. A. Salmienens Boktryckeri 1913. Utgivaren, Länsarkivarien Wahlsten framhåller i instruktionens företal huru densamma utan alla anspråk tillkommit som en hjälpredda för utbildningen inom den division af frivilliga brandkären, hvares chef han är, men huru det befunnits lämpligt att låta i tryck utgifva denna instruktion, som äfven kunde komma andra till nytta.

Händt.

Februari.

- 1628, 20. Gustaf II Adolf stadfäst nytt skrå för Bardskärarne i Stockholm, innehållande bl. a. vissa bestämmelser rörande hjälp till »embetsbröder» som lidit skada genom vålded.
- 1638, 22. Riksdagsbeslut angående åtgärder mot skogseldar.
- 1639, 2. Nytt Dragearskrå utfärdas af Borgmästare och Råd i Stockholm, innehållande vissa bestämmelser om dragarnes skyldigheter i händelse af vålded.
- 1642, 28. »Kongl. Maj:ts til Sverige, vår allernädigste Drottningens och Rikens, Ordning och Stadge huru hållas skal medh Tiggare och fattige, som rätt Allmoso behöfve: Item medh Landstrykare och Lättingar» utfärdas af förnyandareregeringen. Innehåller några bestämmelser rörande brandstod.
- 1668, 23. Wien, storbrand inom det nya kejserliga slottet, som i grund nedbrann. Skadan anslogs till 500 tusen fl.
- 1831, 26. Ett hofkansliedekret för Österrrike gifver anvisning på svafvels användande vid släckning af skorstenseld.
- 1851, 20. Wien. Cirkus i K. K. Prater nedbrinner.
- 1873, 2. Lag för Schlesien ang. de frivilliga brandkärernas rättsliga ställning.